

Nyugdíjreformok Közép-Kelet-Európában válság idején

Kenichi Hirose (szerk.): *Pension Reforms in Central and Eastern Europe in Times of Crisis, Austerity and Beyond.** ILO, Budapest, 2011

Az utóbbi két évtizedben a nyugdíjreformok világszerte egyre nagyobb elméleti és gyakorlati érdeklődést keltettek. Ismert, hogy a nyugdíjazáskor várható élettartam megnövekedése és a teljes termékenységi arány (tartós termékenységi viszonyokat feltételezve egy nő élete folyamán hány gyermeknek ad életet) süllyedése megnehezíti az OECD-tagországok számára nyugdíjrendszereik hosszú távú finanszírozását. Ez a nehézség különösen nyilvánvaló a fejlett országok zömére jellemző felosztó-kirovó nyugdíjrendszerre, ahol a mindenkori nyugdíjakat a mindenkori nyugdíjjárulékokból fedezi a kormányzat. Egyes tekintélyes szakértők azt hirdették, hogy van kiút: a tb-nyugdíjrendszer részleges vagy teljes magánosítása és feltőkésítése (például *World Bank* [1994], *Feldstein* [1996]). Más, ugyancsak tekintélyes szakértők felhívták a figyelmet arra, hogy az átmeneti időszak során kieső tb-járulékok állami pótlása (az úgynevezett áttérési költség) valójában semmissé teheti az ígért megtakarításokat (például *Augusztinovic–Martos* [1994], *Barr–Diamond* [2008]). Az elméleti vita ellenére a volt szocialista országok többsége 1998-tól kezdve a Világbank tanácsát megfogadva bevezette a kötelező magánpillért.

A nyugdíjkérdés új hangsúlyt kapott a 2008-ban kezdődő nemzetközi pénzügyi és gazdasági válság miatt. Egyrészt az országok zömében újrafelfedezett anticiklikus gazdasági politika jelentősen megnövelte a GDP-hez viszonyított folyó költségvetési hiányt, majd ennek nyomán az államadósság-rátát. Másrészt a gazdasági visszaeséssel párhuzamosan a legtöbb fejlett országban visszaesett a foglalkoztatás, előtérbe került a korai nyugdíjazás. Emellett – legalábbis átmenetileg – jelentősen megcsappantak a magán-nyugdíjpénztári vagyonok, és több országban megrendült a bizalom a pénztárak jövőjében. Harmadrészt kiéleződött a feszültség, amelyet az áttérési költségek államháztartási fedezése okozott. A legtöbb vegyes nyugdíjrendszerű ország kormánya visszafogta, vagy felfüggesztette, sőt a magyar kormány lényegében meg is szüntette a második pillért.

* A kötet interneten olvasható: http://www.ilo.org/public/english/region/eurpro/geneva/download/pension_reform_cee.pdf.

A kötet szerzői a fejezetek sorrendjében: *Antoaneta Gancheva* (Bulgária), *Snjezana Balokovic* (Horvátország), *Jan Škorpík* és *Marek Suchomel* (Cseh Köztársaság), *Kenichi Hirose* (Magyarország), *Zofia Czepulis-Rutkowska* (Lengyelország), *Catalin Ghinararu* (Románia), *Miloslav Hetteš* (Szlovákia) és *Tine Stanovnik* (Szlovénia).

A több mint 350 oldalas kötet ezekről a kérdésekről szól. Az áttekintést (1–71. o.) a kötet szerkesztője, Kenichi Hirose írta, az országtanulmányokat – Magyarország kivételével – hazai szerzők. Recenziómban igyekszem a közös sajátosságokra összpontosítani, de néhány érdekes helyi jellegzetességre is felhívom a figyelmet.

Áttekintés

A szerkesztő a következő hét volt szocialista országot választotta be a kötetbe az EU-tagállamok közül: *Bulgária, Horvátország, Csehország, Lengyelország, Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia*, és bekerült a csak jövőre csatlakozó *Horvátország*. (Tehát kimaradt a három EU-tagállam, *Észtország, Lettország és Litvánia*.)

Hirose áttekinti a közös szocialista múlt örökségét, a transzformációs válság által kikényszerített nyugdíjreformokat és a részleges magánosítás körüli vitákat. Részletesen taglalja a nyugdíjrendszerek hosszú távú kérdéseit, és elemzi a nemzetközi pénzügyi és gazdasági válság okozta újabb nehézségeket. Érdekes módon az áttekintés nagyobb része statisztikai táblázat.

A közös múlt legfontosabb jegyei: nivelláló nyugdíjak, különösen az életkor előrehaladtával; alacsony nyugdíjkorhatár (tipikusan 55 év a nők és 60 év a férfiak esetében); a nyugdíjassza nem különült el a költségvetéstől.

A transzformációs válság során a foglalkoztatási hányad nagymértékben lecsökkent, és később nem állt helyre. A kényszervállalkozások megjelenésével a korábbinál sokkal könnyebbé vált a járulékbefizetés kikerülése. (A 18. o. 1.1. táblázata szerint a rejtett gazdaság részesedése a GDP-ben 1999–2007 átlagában Szlovákiában volt a legalacsonyabb: 18 százalék; és Bulgáriában volt a legmagasabb: 35 százalék.) A piaci árrendszer bevezetése gyors inflációval járt együtt, kikényszerítve a korábban ismeretlen nyugdíjindexálás bevezetését. A korhatár-emelést sokáig késleltette, hogy a kormányzatok attól féltek, hogy az hosszú távon is növeli a munkanélküliséget.

A vizsgált országok többsége 1997 után bevezette a második pillért: Magyarország 1998-ban, Lengyelország 1999-ben, Bulgária és Horvátország 2002-ben, Szlovákia 2005-ben és Románia 2008-ban. Csehország jövőre vezeti be a második pillért, Szlovénia pedig egyelőre tartózkodik.

A nemzetközi válság – Lengyelországot kivéve – súlyosan érintette a vizsgált országokat, és Szlovákia kivételével mindenütt a második pillér visszametszésére kényszerültek.

A 6. oldal 1.1. ábrája különösen kedvezőtlen képet fest arról, hogy a nyugdíjkiadásoknak milyen kicsi és mennyire változó részét fedezték a nyugdíjjárulékok a legutóbbi években. A sereghajtó Horvátországban 60 százalék körül, Magyarországon 80 százalék körül ez a ráta, és az éllovas Romániában az arány 2007-ről 2009-ra 106-ról 82 százalékra zuhant.

A nyugdíjkorhatár emelése mindenütt megindult, de még messze elmaradnak a fejlett nyugati országok mértékeitől. Ezzel kapcsolatos, hogy az idősebb dolgozók

foglalkoztatása alacsony. Idézzük hét ország (Horvátország kimaradt) férfiakra vonatkozó adatait (1. táblázat).

1. táblázat

Időskori foglalkoztatás, férfiak

Ország	Időskori foglalkoztatás, 55–64 év (százalék)		Átlagos nyugdíjazási kor		Általános nyugdíjkorhatár		
	2000	2010	2001	2009	2009	tervezett határidő	
Bulgária	33,2	50,3	59,8	64,1	63	65	2024
Csehország	55,7	58,4	60,7	61,5	62	65	2030
Lengyelország	36,7	45,3	57,8	61,4	65	–	–
Magyarország	33,2	39,6	58,4	60,1	62	65	2022
Románia	56,0	50,3	60,5	65,5	63,5	65	2015
Szlovákia	35,4	54,0	59,3	60,4	62	–	–
Szlovénia	32,3	45,5	59,3	60,9	63	65	2014

Forrás: i. m. 18. o. 1.2.a táblázat.

Itt jegyezzük meg, hogy némely adat csalóka: mit ér, ha Lengyelországban már 65 év a férfiak nyugdíjkorhatára, amikor jóval alacsonyabb az időskori foglalkoztatás, mint öt másikban (csak Magyarorszáé alacsonyabb). Nehezen hihető, hogy az átlagos román nyugdíjazási életkor (65,5 év) két évvel meghaladta az általános korhatárt, miközben a foglalkoztatási hányad (50,3 százalék) jóval elmarad a csehtől (58,4 százalék), ahol viszont az átlagos nyugdíjazási kor csak 61,5 év, a korhatár pedig 62 év.

A vizsgált országok ismert sajátossága, hogy – Magyarország és Lengyelország kivételével – az államadósság-ráta viszonylag alacsony volt. Ez elvben nagy szabadságot adhatna a nyugdíjkiadások emelésének, de a kormányzatok ennek általában ellenálltak. Magyarország itt is kivétel.

Néhány gondolatot idézek a második pillérről (20–21. o.). Visszavéve az eredeti *World Bank* [1994] lendületéből, *World Bank* [2006] figyelmeztetett a szerkezeti reformok fontos, de elhanyagolt előfeltételeire: makroökonómiai stabilitás, pénzügyi piacok fejlettsége, korlátozott eladósodottság, gyenge korrupció. Bár a népességöregedés és az államháztartásnak a válság miatt fokozott eladósodottsága elkerülhetlenné teszi a nagyobb egyéni szerepvállalást az időskori jövedelem biztosításában, az eddigi nyugdíjreformokat felül kell vizsgálni.

A kötet függelékeiben sok hasznos kvantitatív észrevétel található. Talán az a legfontosabb, amely a GDP-hez viszonyított nyugdíjkiadást tényezőik szorzatára felbontja (i. m. 27. o. vagy *Simonovits* [2002] 8. fejezet):

$$\frac{B}{Y} = \frac{Pp}{My} = \left[\frac{P}{P^*} \frac{P^*}{M^*} / \frac{M}{M^*} \right] \frac{b}{w} \frac{w}{y},$$

ahol P = nyugdíjasok száma, M = dolgozók száma, P^* = nyugdíjas korúak száma, M^* = munkaképes korúak száma, b = átlagnyugdíj, y = GDP/dolgozó, w = átlagkereset.

Bevezetjük a következő fajlagosokat: rendszerfüggőségi hányad: $\pi = P/M$, nyugdíjjogosultsági hányad: $\zeta = P/P^*$, demográfiai függőségi hányad: $\pi^* = P^*/M^*$, részvételi hányad: $\mu = M/M^*$, helyettesítési hányad: $\beta = b/w$, béralaphányad: $\eta = y/w$. Behelyettesítéssel:

$$\pi = \frac{\zeta\pi^*}{\mu} \quad \text{és} \quad \frac{B}{Y} = \frac{\pi\beta}{\eta}.$$

Az első és a második kifejezést logaritmizálva, a nyugdíjkiadás/GDP hányados numerikus felbontásból a 2. táblázatbeli és a jövőre a 3. táblázatbeli értékeket adódtak.

2. táblázat

A nyugdíjkiadás/GDP hányados felbontása a közelmúlta

Országok	A nyugdíjkiadás/ GDP hányados		A tényezők hozzájárulása a hányados változásához százalékban				reziduum
	1990	2009	időskori függőségi hányados	nyugdíj- jogosultsági hányad	béralap- hányad	helyettesí- tési arány	
Bulgária	8,8	9,4	2,3	-1,5	2,3	1,2	-3,7
Csehország	13,0	9,3	0,8	-0,6	2,0	0,5	-6,5
Lengyelország	6,6	9,9	1,4	-0,1	0,2	-0,2	2,1
Magyarország	9,1	10,9	1,4	-0,8	1,4	4,4	-4,7
Románia	6,3	8,2	1,9	1,6	2,1	1,5	-5,1
Szlovákia	11,7	8,2	0,1	-0,3	3,2	0,7	-7,2
Szlovénia	9,7	10,9	4,6	-1,5	-0,3	-0,1	-1,6

Forrás: i. m. 62. o., 1.C.17. táblázat.

A 2. táblázatból látható például, hogy az elmúlt 20 év során a magyar nyugdíjkiadás GDP-aránya 1,8 százalékponttal nőtt, s ebből a függőségi arány emelkedésének részesedése 1,4; a nyugdíjjogosultság növekedése -0,8; a béralap növekedése 4,4 és a „kerékítési hibáé” -4,7 százalékpont volt.

A 3. táblázatból látható például, hogy a következő 40 év alatt a magyar nyugdíjkiadás GDP-aránya 1,9 százalékponttal nő, s ebből a függőségi arány emelkedésének részesedése 12,1; a nyugdíjjogosultság növekedése -3,5; a béralap növekedése -0,6 és a „kerékítési hibáé” -4,6 százalékpont lesz. Érdekes összehasonlítani e számsort az euróövezet 12 országának átlagszámaival, és inkább a hasonlóság, mint a különbség látszik.

3. táblázat

A nyugdíjkiadás/GDP hányados felbontása a jövőre

Ország	A nyugdíjkiadás/ GDP hányados		A tényezők hozzájárulása a hányados változásához százalékban				
	2010	2050	időskori függőségi hányados	nyugdíj- jogosultsági hányad	béralap- hányad	helyettesi- tési arány	reziduum
Bulgária	9,1	10,8	10,8	-2,0	-1,0	-2,6	-3,4
Csehország	7,1	10,2	10,5	-2,2	-0,5	-0,7	-4,0
Lengyelország	10,8	9,1	20,0	-4,3	-0,1	-5,3	-11,9
Magyarország	11,3	13,2	12,1	-3,5	-0,6	-2,0	-4,6
Románia	8,4	14,8	12,6	-2,5	-2,3	0,0	-1,4
Szlovákia	6,6	9,4	14,4	-2,4	-0,6	-1,6	-7,0
Szlovénia	10,1	18,2	15,1	-1,9	-0,3	-0,5	-4,3
EU-12	9,2	11,1	13,9	-3,0	-0,7	-2,4	-5,9

Forrás: i. m. 66. o., I.C.20. táblázat.

Országtanulmányok

Célszerűtlennek látom mind a nyolc ország nyugdíjrendszerének áttekintését. Magyarországról elég sokat tudunk, Lengyelországról nemrég írtam (igaz, publicisztikát, *Simonovits* [2011]). Önkényesen négy országot választok ki. Az első kettő különleges: Csehország és Horvátország, a másik kettő gazdaságfilozófiája pedig két szélső pontot képviselt: a liberális Szlovákiát és a skandináv irányt követő Szlovéniát.

Csehország nyugdíjrendszere két szempontból is eltér a többi vizsgált országétól: *a)* egyelőre nincs második pillére, bár éppen most készül bevezetni, *b)* a tb-pillér gyakorlatilag alapnyugdíjat fizet (az alapnyugdíj itt nem azt jelenti, hogy adóból fizetik, hanem azt, hogy értéke nagymértékben független a keresettől). A 161. o. 4.9. ábrája szemléletesen mutatja be, hogy a bruttó helyettesítési arány (bruttó nyugdíj/bruttó bér) mennyire független a bruttó bértől: az átlagbér 50 százalékát keresők nyugdíjhelyettesítése 80 százalékos, az átlagkeresőé körülbelül 45 százalék, még az átlag háromszorosát keresőké mindössze 20 százalék. (Mivel a cseh személyi jövedelemadó is egykulcsos, a nettó helyettesítési arány sem lehet nagyon eltérő!) A 160. o. 4.8. ábrája pedig a deciliseloszláson keresztül mutatja ugyanezt.

Figyelemre méltó, hogy a cseh alkotmánybíróság túrhetetlennek találta ezt a mértékű jövedelem-újraelosztást, és módosításra készítette a kormányt. A tanulmány szerzője ábrán mutatja be a változtatást: a legtöbb kategóriában kis csökkenés, a legnagyobb kereset esetében a helyettesítés (sic!) 23 százalékra nő!

A második pillér bevezetését is az újraelosztás mértékének csökkentése indokolja. Terv szerint a vegyes rendszerbe önként átlépők öregségi járuléka 23 százalékról 20 százalékra csökken, és saját 2 százalékos hozzájárulással 5 százalékos magánrend-

szer épül ki. Mivel a cseh költségvetés irigylésre méltó állapotban van, ez az áttérés makroökonómiai szempontból is lehetséges.

Horvátország kakukktojás, hiszen – főleg politikai okokból – csak 2013-ban léphet be az EU-ba. A nyugdíjrendszer hasonlít a korábbi magyarra, 2002 óta vegyes rendszer, svájci indexálással. A férfiak nyugdíjkorhatára 5 évvel magasabb, mint a nőké.

Szlovákia 2004-ig a cseh(szlovák) hagyományt követte, azaz a nyugdíj alig függött a keresettől, a brithez hasonló alapnyugdíj volt, egyéb kiegészítés nélkül. A piacpárti Dzurinda-kormány egyik napról a másik napra modellt váltott, és mértékében még a magyar rendszeren is túltéve, áttért a kétpilléres kötelező vegyes rendszerre. A teljes nyugdíjon belül leválasztották a rokkantsági és hozzátartozói nyugdíjakat, és a maradék 2/3-os rész fele arányos (német típusú pontrendszeren alapuló) tb-, másik fele tőkésített magánnyugdíj lett. (Míg a magyar reform túl lassú volt, a szlovák túl gyorsnak tűnik.)

Figyelemre méltó, hogy a kormány eredetileg csak 300–800 ezer önkéntes átlépővel számolt, de ténylegesen 1,5 milliónyian léptek át (2,6 millióból) – igaz, az akkori kormány nem léptetett be olyan mesterséges fékeket, mint az 1997-es Horn-kormány: a korábbi tb-váromány megfelelő része megmaradt a belépőknek.

A baloldali nacionalista Fico hatalomra kerülve 2006–2010 között hasonlóan próbálta visszametszeni a második pillért, mint az első Orbán-kormány 1998–2002 között, de kísérletei nem sikerültek. Majd meglátjuk, mit tesz, ha a várakozásoknak megfelelően újból hatalomra kerül 2012 márciusában!

Itt is találtam ellentmondó adatokat. Például a 280. oldalon a 8.7. táblázat azt állítja, hogy a 30 év alatti szlovák dolgozóknak csak 24 százalék, ellenben a 30–39 év közöttiek 79 százalék lépett be a vegyes rendszerbe. Furcsa módon a két korosztály aránya az összes pénztárgon belül azonos, tehát a 30 év alatti fiatalok több mint háromszor annyian vannak, mint a 30–39 év közöttiek. Ez biztosan tévedés, csak azt nem tudom, nyomdahiba-e vagy más.

A 287. oldalon a 8.13. táblázat adatai is nehezen hihetők. A 2009-es 337 eurós havi nyugdíj durván megfelel a magyar értéknek, a helyettesítési arány azonban jóval alacsonyabb: 45 százalék a 70 százalékkal szemben. Tehát a szlovák bérek 56 százalékkal felülmúlták a magyarokat?

Örömmel nyugtázom viszont a Magyarországon előszeretettel terjesztett hazugság cáfolatát: a szlovák rokkantnyugdíjasok az összes nyugdíjas 13 százalékát alkotják, amely nem a töredéke (huszada?), hanem a fele a magyar arálynak.

Rátérve Szlovéniára, bár Horvátországgal együtt Jugoszlávia része volt, a többiekkel együtt már 2004-ben belépett az EU-ba. Kiemelendő, hogy Kelet-Európán belül Szlovénia a leginkább jóléti állam (még Magyarországnál is inkább!), amely talán éppen most „készül” olyan válságba, mint amelybe Magyarország került. Magas helyettesítési hányad (70 százalék körül), a nyugdíjkiadások 2002-ben majdnem elérték a GDP 14 százalékát, de még most is 13 százalék fölött vannak! Nincs második pillér.

2011-ben a baloldali kormány ellen népszavazást kezdeményeztek a szakszervezetek, és csodák csodájára a nép elutasította a korhatáremelést. Nemrégiben új parlamenti választást írtak ki, amely bonyolult eredményt hozott. Még nem tudni, milyen színű kormány alakul, és mennyire lesz stabil.

Értékelés

A korábbi ILO-kötetekhez (például *Fultz* [2002]) hasonlóan ez a kötet is elismerést érdemel. Jól ötvözi az általános és a speciális információkat. Az elvi megállapításokat gondos statisztikai adatok támasztják alá. Minden bizonnyal eljut az érdekeltekhez, akik haszonnal forgathatják.

A kötet országtanulmányai általában tartalmasak. Sok olyan fontos és érdekes tény is megtudhatunk, amelyekről eddig nem hallhattunk, például a szakirodalomban korábban elhanyagolt Szlovákiáról vagy Horvátországról. Természetesen a magyar olvasónak a mintaországok (Csehország vagy Lengyelország) nyugdíjreformjainak története sem közömbös.

Külön balszerencse, hogy a kötet írása folyamán a helyzet állandóan változott. (Saját tapasztalatomból tudom, milyen kínos, amikor a ma leírt mondat másnap már nem érvényes!) Ha nem sírni való lenne, akkor kacagnék azon, hogy a 182. oldalon az 5.6. táblázat részletesen felsorolja a 18 magyar magánpénztár tagsági és vagyoni állapotát 2010. december 31-én, amikor már javában folyt e pénztárak felszámolása.

Bár helytakarékosági okokból szinte átugrottam a magyar fejezet ismertetését, nem tudom megállni, hogy ne hívjam fel a figyelmet a 187. oldalon az 5.11. táblázatra (amelynek forrása: *Matits* [2010]), amelyet némileg félrevezetőnek tartok. Azt mutatja, mennyire lesz előnyös majd a vegyes rendszer a tiszta tb-rendszerhez képest azoknak, akik 1998 után 15, 20, ..., 40 év biztosítási viszonyt szereznek (2013, 2018, ..., 2038-ban), ha az átlagos magánpénztári hozam 0 vagy 3 százalék (a keresetek, nem pedig az infláció fölött). A teljességhez az is hozzátartozik, hogy mennyit veszítettek volna azok, akik hosszabb szolgálati időt maguk mögött hagyva, 1998-ban megfontolatlanul átléptek a vegyes rendszerbe, és csak 2009-ben térhettek vissza önként a tiszta tb-be, vagy 2010-ben kényszerítették vissza őket zsarolással (195. o. 5.4. ábra). (Kíváncsi lennék, mi volt az oka, hogy a Budapesten szerkesztett kötet szerkesztője nem talált magyar szerzőt a Magyarország fejezet megírására?)

A kötet túl sok statisztikai adatot tartalmaz, például a 18. oldalon az 1.2.a táblázat eredeti alakjában mind a 27 EU-tagország adatait idézi (ugyanakkor kihagyja a vizsgált Horvátországot). Az ábrák színe sok esetben megkülönböztethetetlen. Feleslegek a nemzeti valutákban kifejezett adatok, különösen folyó árakon. A gyors infláció miatt mi az értelme például egy olyan adatnak (189. o. 5.14. táblázat), hogy Magyarországon 2000-ben az átlagos havi nyugdíj 34 595 forint, miközben az átlagos havi nettó átlagkereset 55 785 forint volt. Nyilván csak a hányadosuknak van értelme: 62 százalék. Természetesen a magyar olvasónak még mond valamit a 2000-es forint, de mit kezdünk a megfelelő román adattal?

A szlovén adatoknál gyakran hiányzik a hazai pénznem (2007-ig a tollár, amely a magyar forinthez hasonló hígságú volt): például a 324. oldalon a 9.11. táblázatban. Csak a 328. oldalon a 9.14. táblázat adhat segítséget, hiszen 2006-ról 2007-re a nyugdíjrendszer bevétele 923 milliárd tollárról 4064 millió euróra változik. Mit kezdünk az olyan abszolút adatokkal, hogy mennyi tagja volt a CMPFPE önkéntes magánnyugdíjpénztárnak 2009. december 31-én (193 235), amikor a fejezetben egyszer sem említik meg a szlovén lakosság létszámát?

Összegezve, egy értékes tanulmánykötettel lettünk gazdagabbak. Kár, hogy a recenzióban jelzett egyszerűbb hibák kijavítása elmaradt, de ezek a hibák eléggé általánosak a nemzetközi gyakorlatban.

Hivatkozások

- AUGUSZTINOVICS MÁRIA–MARTOS BÉLA [1995]: Számítások és következtetések nyugdíjreformra. *Közgazdasági Szemle*, 42. évf. 11. sz. 993–1023. o.
- BARR, N.–DIAMOND, P. [2008]: *Reforming pensions: Principles and policy choices*. Oxford University Press, Oxford.
- FELDSTEIN, M. [1996]: The Missing Piece in Policy Analysis: Social Security Reform. *American Economic Review*, 86. 1–14. o.
- FULTZ, E. (szerk.) [2002]: *Pension Reform in Central and Eastern Europe*. Vol. 1–2. ILO, Genf.
- MATITS ÁGNES [2010]: *The Pension System in Hungary*. Kézirat, Budapest.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2002]: *Nyugdíjrendszerek: tények és modellek*. Typotex, Budapest.
- SIMONOVITS ANDRÁS [2011]: A lengyel nyugdíjreformokról. *Élet és Irodalom*, 55. évf. 51–52. sz.
- WORLD BANK [1994]: *Averting the Old-age Crisis*. World Bank, Washington D.C.
- WORLD BANK [2006]: *Pension reforms and the development of pension systems: An evaluation of World Bank assistance*. Washington DC, Independent Evaluation Group, World Bank.

Simonovits András